

LAULĪBAS FENOMENS SABIEDRĪBAS ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS KONTEKSTĀ

The Phenomenon of Marriage in the Context of Sustainable Development

Inga Kudeikina

Rīga Stradiņš University, Latvia

Abstract. *The marital relationship has been changing over time. The institution of marriage has become more democratic, following societal development. Marriage and divorce have lost their bureaucratic and moral obstacles. However, marriage has retained its role in the welfare of spouses and the evolution of society. Law protects the moral and economic rights of spouses. It should be noted, however, that the safeguarding of spouses' rights and interests a priori concerns the rights and interests of third parties. This is the phenomenon of marriage. In a legal relationship, spouses are recognised as special right holders by default, which refers, for example, to insolvency proceedings, matrimonial property regimes and social rights. The research analyses the correlation between the trends of the institution of marriage and third-party rights in the context of the welfare of society. The objective of the research is to analyse the institution of marriage in order to trace its development in the modern world and establish how it affects third-party rights and public interests in general. The research employs methods of legal interpretation to analyse legislation and the inductive and deductive method to draw conclusions and formulate suggestions. Based on the results of the research, the institution of marriage is undergoing transformation. Marriage is losing its initial importance. Unmarried cohabitation is becoming increasingly prevalent. The biggest challenge is to balance the right to self-determination of a person choosing cohabitation and the public interest in legal stability and predictability, which are essential for the sustainable development of society.*

Keywords: *cohabitation, marriage development, marriage, matrimonial rights, society.*

Ievads

Introduction

Cilvēks ir sociāla būtne, kas presumē tā dzīvošanu sabiedrībā. Tas nozīmē, ka sākot jau no pirmatnējās sabiedrības, kad kopīga saimniecība un savstarpēja palīdzība bija izdzīvošanas jautājums, līdz mūsdienām, kad tam ir vairāk nemateriāla nozīme, cilvēki dzīvo kopienās. Viena no cilvēku sociālās dzīves formām ir laulība. Laulība ir attiecības, kas zināmas ikvienam cilvēkam. Laulībai kā sociālai parādībai ir vairākas šķautnes – tas ir tiesību institūts, tā ir kopdzīves forma, tā ir morāla atbildība, cieņa, mīlestība pret savu partneri. Katrs ir tiesīgs savu laulības izpratnes saturu paplašināt vai sašaurināt. Taču nenoliedzami, ka

laulība ir būtiska sabiedrībai kopumā. Tāpēc laulība, tās noslēgšana, šķiršana, laulāto personīgās un mantiskās attiecības tiek regulētas ar tiesību aktiem. Primāri ar laulību ar jāsaprot likumā noteiktajā kārtībā noslēgta sievietes un vīrieša savienība. Nevis ikviena kopdzīves forma. Tas izriet no tiesību normām, kas ietvertas Civillikuma Pirmās daļas Otrajā apakšnodaļā “Laulības noslēgšana un izbeigšanās” (Civillikums, 1937). Tiesiskais regulējums nodrošina ne tikai pašu laulāto tiesību aizsardzību, bet sekundāri atstāj iespaidu arī uz trešo personu tiesību aizsardzību. To varētu saukt par laulības kā sociālas parādības fenomenu. Lai arī juridiski laulātie nav patstāvīgs tiesību subjekts, tomēr tiesiskajās attiecībās tie tiek par tādiem uzskatīti. Tā tas ir piemēram, maksātnešpējas procesā, laulāto mantiskajās attiecībās, sociālajās tiesībās. Netieši to apliecina arī ģimenes jēdziena lietošana, apzīmējot laulātos, un, saprotot ar to divu patstāvīgu subjektu uztveršanu kā vienu veselu. Tomēr mūsdienās laulības kā tiesību institūta nozīme samazinās. Aizvien vairāk ar laulību un attiecīgi - laulātajiem tiek identificēta jebkura kopdzīves forma, kurai raksturīga kopīga saimniecība. Proti, laulības kā juridiska fakta robežas tiek paplašinātas. Tas iespaido ne tikai šos individuālos subjektus, kas izvēlas kopdzīvi bez laulības, bet arī sabiedrību kopumā. Pētījumā analizēta laulības institūta attīstības tendenču ietekme uz trešo personu tiesībām kontekstā ar sabiedrības labklājību. Pētījuma mērķis ir laulības institūta analīze, lai konstatētu tā attīstību modernajā pasaulē un rastu atbildi uz jautājumu, kā laulības institūts ietekmē trešo personu tiesības un sabiedrības intereses kopumā. Pētījumā izmantotas vispārzinātniskās pētījuma metodes un juridiskajā zinātnē pielietojamās pētījuma metodes - tiesību normu interpretācijas metodes.

Iegūtie rezultāti ļauj secināt, ka modernajā pasaulē ir tendence vienkāršot laulības tiesisko regulējumu, līdztekus laulībai atzīt citas kopdzīves formas, kas noved pie laulības institūta sociālās bāzes un laulības vērtību transformācijas. Ilgtspējīgas attīstības kontekstā tas var mazināt laulāto un trešo personu tiesību un interešu aizsardzību un destabilizēt tiesisko stabilitāti jomās, kur būtisks tiesību realizācijas priekšnoteikums ir laulības fakts – bērnu tiesībās, īpašuma tiesībās, sociālajās tiesībās.

Laulība kā sociāla parādība un kā tiesību institūts *Marriage as a social phenomenon and as an institution of law*

Sabiedrības skatījumā laulībai vienmēr būs divas šķautnes – sociālā un tiesiskā. Sociālā ietver morāles kategorijas – cieņu, rūpes, mīlestību. Saturu, ko ar tiesību aktiem nav iespējams regulēt. Savukārt, tiesiskā kategorija - tas ir darījums starp divām personām, ko caur apliecināšanu, reģistrējot laulību, atzīst un aizsargā valsts. Tas izriet no Latvijas Republikas Satversmes 110.panta (Latvijas Republikas Satversme [LRS], 1922), un attiecīgi pakārtotiem tiesību aktiem.

Laulības aizsardzības nostiprināšana juridiski augstākā spēka tiesību aktā pats par sevi ir apliecinājums šī institūta nozīmīgumam. Analizējot tiesību aktus, ir redzams, ka laulības definīcija ir ļoti lakoniska. Laulība ir savienība starp vīrieti un sievieti (LRS, 1922). Laulības noslēgšanas mērķis nav reglamentēts. Tas ir saprotams, jo mērķis kā darījuma sastāvdaļa nav paredzēts arī citiem darījumiem. Tā ir darījuma dalībnieku brīvas gribas izpausme, kas izriet no personas pašnoteikšanās tiesībām. Tiesiskajā regulējumā mērķi aizstāj tiesisko attiecību saturu. Laulības tiesisko attiecību saturs ir likumā paredzēto personīgo un mantisko attiecību nodibināšana starp diviem tiesību subjektiem. To regulē Civillikuma ģimenes tiesību daļa (Civillikums. Pirmā daļa. Ģimenes tiesības, 1937). Jāuzsver, ka laulības noslēgšana laulātajiem rada ne tikai savstarpējās privāttiesiskās personīgās un mantiskās tiesības, bet arī atzīšanu un aizsardzību attiecībās ar trešajām personām attiecībās, kas nodibinātas publisko tiesību reglamentējošās jomās. Piemēram, Civilprocesa likuma 107.panta pirmās daļas 1.punkts paredz laulāto tiesības atteikties liecināt (Civilprocesa likums, 1999), Valsts sociālo pabalstu likuma 17.panta piektā daļa paredz tiesības pārdzīvojušajam laulātajam saņemt mirušajam laulātajam aprēķinātos, bet neizmaksātos sociālos pabalstus (Valsts sociālo pabalstu likums, 2003), Pacientu tiesību likums paredz laulātajam tiesības saņemt informāciju par jautājumiem saistītiem ar laulātā ārstēšanu (Pacientu tiesību likums, 2010). Trešajām personām – institūcijām, citu privāttiesisko attiecību dalībniekiem, ārstniecības personām, sociālā dienesta darbiniekiem u.tml., izvērtējot nodibināmo tiesisko attiecību būtiskos apstākļus, ir izšķiroši zināt personu ģimenes stāvokli. No tā, vai tiesību subjekts ir vai nav laulībā, ir atkarīga tiesisko attiecību attīstība un attiecīgi piemērojamas tiesību normas. Ir redzams, ka laulības tvērums ir daudz plašāks kā tikai laulāto privāttiesisko attiecību noregulēšana.

Laulība kā darījums tomēr atšķiras no citiem civiltiesiskiem darījumiem. Laulībai nav saistītu pastiprināšanas un piespiedu izpildīšanas mehānismu. Laulātajiem savi pienākumi - būt savstarpēji uzticīgiem, kopā dzīvot, vienam par otru gādāt un kopīgi gādāt par ģimenes labklājību, kā to nosaka Civillikuma 84.pants (Civillikums. Pirmā daļa. Ģimenes tiesības, 1937), jāizpilda labprātīgi, vadoties no morāles un ētikas apsvērumiem. Tikai atsevišķu saistību, galvenokārt izrietošu no laulāto mantiskajām attiecībām, izpilde iespējama piespiedu kārtā, piemēram, prasība par laulāto mantas kopības izbeigšanu (Civillikums. Pirmā daļa. Ģimenes tiesības, 1937, 134.panta otrā daļa).

Augstākminētais norāda uz to, ka laulības attiecību regulējums balstās ne tikai tiesiskajā regulējumā, bet arī morāles normās. Šī iemesla dēļ ir grūti sniegt laulības legāldefinīciju. Raksta autore jau iepriekš norādījusi, ka vēsturiski laulības institūts ir veidojies kā sociālekonomisks viensums, kas laika gaitā piedzīvojis transformāciju un ieguvis zināmu satura duālismu (Kudeikina, 2015). Psihologijas zinātnieki definē, ka laulība ir process, kurā pāris savas attiecības

padara publiski un oficiāli atzītas. Laulība savā būtībā var tikt raksturota kā sabiedrības morāles un civilizācijas pamats (Fincham & Bradbury, 1990). Vispārinot var definēt, ka laulību raksturo divu personu brīvas gribas apliecinājums, kas veikts leģitīmā reģistrācijas procesā ar mērķi nodibināt juridisku statusu. To apliecina arī tiesu prakses atziņa, no kuras izriet, ka laulība ir divu pretēja dzimuma personu līgums par kopdzīvi. Lai šāds līgums gūtu tiesisku spēku, Civillikums nosaka tā noslēgšanas kārtību, šāda līguma publiski tiesiskās sekas un nozīmi (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments, 2012).

Autoresprāt, mūsdienās laulības attiecību attīstība liecina par šo attiecību demokratizāciju, kas lielai sabiedrības daļai asociējas tieši ar reģistrācijas atcelšanu. No 2015.gadā veiktā pētījuma par laulības neregistrēšanas problemātiku secināms, ka, cilvēkiem būtiskāka ir attiecību kvalitāte nevis to oficiālais statuss (Putniņa, Dupate, Mileiko, & Brants, 2015). Ar to kopā dzīvojoši pāri motivē laulības neregistrēšanu. Bet tieši reģistrācija ir tas būtiskais juridiskais fakts, kas laulību atšķir no faktiskas kopdzīves. Var secināt, ka cilvēku izpratnē laulības noslēgšana, tās reģistrācija pati par sevi nenodrošina attiecību kvalitāti. Šāda pieeja nozīmē, ka cilvēkiem vairāk svarīgas ir savstarpējās attiecības, ne tā tiesiskā aizsardzība, ko nodrošina valsts, un zināmās privilēģijas, kas rodas pēc laulības noslēgšanas. Laulībā cilvēki primāri uztver un uzsver tās emocionālo un ētisko pusi. Protams, pienākumu savstarpēji rūpēties, cienīt vienu otru, būt uzticīgiem nevar izpildīt piespiedu ceļā. Tiesisko regulējumu šajā aspektā var uzskatīt par deklaratīvu, jo valsts iespējas nodrošināt tā izpildi ir ierobežotas. Līdz ar ko var secināt, ka zināma sabiedrības daļa, kas dzīvo faktiskajā kopdzīvē un to atbalsta, laulībā kā tiesību institūtā nesaskata jēgu. Neatkarīgi no attiecību statusa personīgās attiecības regulē tikai morāles normas. Mantisko attiecību regulējumam un tā atšķirībām atkarībā no personas ģimenes stāvokļa sabiedrības izpratnē ir sekundāra nozīme. Tomēr vienlaikus jāuzsver, ka atšķirību ignorēšana notiek līdz brīdim, kad iestājas tādi apstākļi, tādi jautājumi, kuru risinājums ir atkarīgs no saistītās personas ģimenes stāvokļa. Publiskajā informācijas telpā regulāri tiek atspoguļoti cilvēku stāsti par nespēju mantot pēc likuma pēc kopdzīves partnera nāves, par nespēju saņemt apbedīšanas pabalstu, par neaizsargātību kopdzīvi izbeidzot, par aizliegumu saņemt informāciju par partnera ārstēšanos, t.i., par to, kas pienākas laulātajiem un kas netiek nodrošināt kopdzīves partneriem. Daļā sabiedrības šāda nostāja, proti, partnerattiecību tiesiska neatzīšana, tiek uzskatīta par diskriminējošu. Šādam viedoklim nevar piekrist. Kā iepriekš minēts, mantiskie apsvērumi pārsvarā netiek vērtēti kā izšķiroši, izvēloties kopdzīves formu. Tādējādi cilvēki apzināti izvēlas laulību neregistrēt. No tiesiskās stabilitātes viedokļa nebūtu pieļaujams katrai kopdzīves formai noteikt savu tiesisko regulējumu, jo privāttiesiskajās attiecībās cilvēki ir brīvi izvēlēties un veidot dažādas kopdzīves formas, kas radītu nepieciešamību

katreiz pieņemt jaunu tiesisko regulējumu. Izvēloties līdztekus laulībai leģitimizēt kaut vienu no pastāvošajām kopdzīves formām, nebūtu pamata to atteikt attiecībā uz visām, kas pastāv vai pastāvēs.

Saturiski līdzīga atziņa ir sniegta arī tiesu praksē. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments 2012.gada 1.februāra spriedumā lietā Nr.SKC-4/2012 ir atzinis, ka “pie partnerattiecību tiesiskā regulējuma neesības tiesa nav kompetenta tiesību tālākveidošanas ceļā divu personu faktisko kopdzīvi pielīdzināt laulībai un kopdzīves partnerim noteikt tādas pašas tiesības kā laulātajam” (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments, 2012). Kopumā tas apliecina laulības ekskluzivitāti.

Vienlaikus jāatzīmē, ka mazinot laulības kā juridiska fakta nozīmi, sabiedrībā tiek devalvēta laulības nozīme kopējā sabiedrības labuma nodrošināšanā. Uztverot laulību, kā savu iekšējo lietu, cilvēki nepiešķir laulības ārpus personīgo nozīmīgumu. Tas var liecināt par tiesiskās apziņas kritumu, kad laulībai kā tiesiski regulētai kopdzīves organizācijas formai netiek piešķirta prioritāra nozīme. Tiesību akti laulību atzīst par vienīgo leģitīmo kopdzīves formu. Sabiedrības daļa šo tiesisko regulējumu neievēro. Bet uz šo problēmu jau 1939.gadā norādīja mirtiesnesis Teodors Strelerts, rakstot, ka „lai cik arī stingri un noteikti būtu likumu noteikumi par dažāda veida līgumu noslēgšanas kārtību, veidu un formu, dzīve vienmēr rada izņēmumus – vienmēr rodas cilvēki ar vājāku tiesisku apziņu, kas savu darbību negrib pakļaut tiesisko normu noteikumiem [...]” (Strelerts, 1939).

Laulības kā parādības duālais raksturs izpaužas tās iekšējās un ārējās organizācijas mijiedarbībā. Laulība iekšēji ir divu personu, laulāto iekšēja lieta, laulība ārēji tas ir laulības sniegtais labums sabiedrībai, kas galvenokārt tiek izpaužas kā bērnu radīšana un audzināšana. Piemēram, tiesību zinātnieks M. Gordejuks uzsver, ka laulības mērķis ir radīt un audzināt bērnus (Gordejuks, 2017). No jau minētā pētījuma par laulības neregistrēšanas problēmām ir redzams, ka statistikas dati liecina, par to, ka laulība kopumā ir saistīta ar lielāku bērnu skaitu ģimenē (Putniņa et al., 2015). Tādējādi uzskatāms, ka laulība ne tikai organizē pašu laulāto tiesiskās attiecības, bet atzīstama par būtisku instrumentu sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai.

Laulības attīstības sociālie un tiesiskie aspekti *Social and legal aspects of marriage development*

Mūsdienās laulību iezīmē gan tiesiskā regulējuma, gan tās nozīmes sabiedrībā transformācijas. Sabiedrības viedokli raksturo nepieciešamība pēc laulības atvērtības, norādot uz birokrātiskā sloga samazināšanu, kas galvenokārt tiek uztverts kā laulības reģistrācijas atcelšana. Tiesiskā regulējuma attīstība liecina par to, ka tas pēdējās desmitgadēs jau ir redīgēts, virzoties laulības

noslēgšanas procesuālo prasību samazināšanas virzienā. Kā pirmais solis var tikt minēta izsludināšanas atcelšana. Tiesību institūts, kas paredzēja publiskot informāciju par plānoto laulību, tika atcelts 2013.gadā (Grozījumi Civillikumā, 2012). Tādējādi būtiski tika samazināts laika periods, kas pagāja no nodoma noslēgt laulību līdz tās noslēgšanai. Šobrīd tiesiskais regulējums nosaka minimālas prasības, kas saistītas ar objektīviem apstākļiem, proti, nepieciešamību pārbaudīt laulības noslēgšanas tiesiskumu (Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likums, 2013, 17.pants). Dzimtsarakstu nodaļa iesniegto dokumentu pārbaudi veic ne ilgāk kā viena mēneša laikā, pie kam šo termiņu pēc motivēta iesnieguma var saīsināt (Civillikums. Pirmā daļa. Ģimenes tiesības, 1937). Tādējādi jāatzīst, ka minimālais termiņš principā nav noteikts. Dokumentu pārbaudes termiņš nevar tikt uzskatīts par birokrātisku šķērslī laulības noslēgšanai. Laulības noslēgšanai no personām, kas iepriekš nav bijušas laulībā, nepieciešams tikai pieteikums, ko no 2018.gada 1.jūnija var iesniegt arī elektroniski, ja personām ir drošs elektroniskais paraksts un laika zīmogs (Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likums, 2013). Personām, kuras ir bijušas laulībā, papildus nepieciešams iesniegt tikai dokumentu, kas apliecina iepriekšējās laulības izbeigšanos vai šķiršanu (Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likums, 2013). Nākamais solis, ko likumdevējs veica, laulības noslēgšanas procesa demokratizācijā, ir atļauja noslēgt laulību jebkurā tam piemērotā vietā, ne tikai dzimtsarakstu nodaļā, kā tas bija vēsturiski. Laulājamie var izvēlēties laulības noslēgšanas vietu, kas nav piesaistīta nedz viņu deklarētajai dzīves vietai, nedz dzimtsarakstu nodaļas telpām (Civillikums. Pirmā daļa. Ģimenes tiesības, 1937). Privātpersonām ir rīcības brīvība, izvēloties laulības noslēgšanas vietu un ceremoniju. Formālās prasības laulības noslēgšanai ir minimālas, to izpilde nav saistīta ar būtisku materiālu vai laika ieguldījumu. Iesniegto dokumentu pārbaudi patstāvīgi veic valsts institūcijas. Valsts nodeva par laulības reģistrāciju ir 14 EUR, bez tam atsevišķas iedzīvotāju grupas – personas ar I vai II pakāpes invaliditātes grupu, personas, kas atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā, personas, kuras normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir atzītas par trūcīgām, bāreņi vai bez vecāku gādības palikušie bērni pēc pilngadības sasniegšanas līdz 24 gadu vecumam, daudz bērnu ģimene, ja tai un vismaz trim tās aprūpē esošiem bērniem, tai skaitā audžuģimenē ievietotiem un aizbildnībā esošiem, ir noteikta viena deklarētā dzīvesvieta vai papildu adrese, ir atbrīvotas no valsts nodevas samaksas (Noteikumi par civiltāvokļa aktu valsts reģistrācijas samaksu, 2013).

Kopsakarā izvērtējot minēto, secināms, ka likumdevējs ir mērķtiecīgi mazinājis laulības noslēgšanas procesa šķēršļus, padarot procesu efektīvu un pieejamu ikvienam. Nav pamata laulības neslēgšanu, izvēloties faktisko kopdzīvi, motivēt ar procesa sarežģītību vai dārdzību. Šādi argumenti nav pamatoti.

Secinājumi **Conclusions**

Cilvēks ir sociāla būtne un, neraugoties uz iespēju patstāvīgi gūt iztikas līdzekļus, uz nodrošinātu sociālo palīdzību, kas sniedz atbalstu darba nespējas gadījumā vai vecumā, cilvēkiem piemīt nepieciešamība pēc saskarsmes, pēc komunikācijas. Šīs objektīvi noteiktās vajadzības nosaka cilvēku sadzīves veidošanu primāri sabiedrībā. Mazākā kopdzīves organizācijas forma izsenis ir bijusi ģimene, kas balstīta laulībā. Laulība no garīga institūta laika gaitā kļuvusi par laicīgu parādību, kad laulātajiem rodas pienākumi ne tikai attiecībā vienam pret otru, bet arī attiecībā pret trešajām personām un sabiedrību kopumā. Laulību un tās noslēgšanu regulējot ar tiesību aktiem tiek nodrošināta laulības publiskā ticamība, laulāto tiesiskā statusa prognozējamība, kas īpaši būtiska ir sabiedrības attīstības kontekstā. Vienlaikus laulība rada ne tikai pienākumus, bet arī tiesības, ko valsts nodrošina tieši laulātajiem kā īpašiem tiesību subjektiem. Būt apveltītiem ar laulātā subjektīvajām tiesībām ir laulības atšķirība no citām kopdzīves formām. Nenoliedzot cilvēku tiesības organizēt savu privāto dzīvi ārpus laulības, jāuzsver, ka privāttiesiskajās attiecībās nav pamata prasīt tādu pašu tiesību aizsardzības līmeni, kāds tas ir publiski ticamās attiecībās, proti, laulībā.

Mūsdienās laulības kā divu personu kopdzīves organizācijas formas popularitāte piedzīvo zināmu kritumu. Var pieļaut, ka tam pamatā ir zināma morāles vērtību maiņa. Vēsturiski laulība saistīta ar ģimeni, ar pēcnācēju radīšanu, ar materiālā labuma, mantas uzkrāšanu ģimenē, dzimtā. Mūsdienu sabiedrībā tas ir iespējams bez formālā statusa – laulības. Materiālā interese pakāpeniski zaudē savu nozīmi. Tiesību speciālistu vadošās atziņas norāda uz to, ka jēdziens „ģimene” neaprobežojas tikai ar laulībā balstītu savienību, bet ir attiecināms arī uz citām faktiskām ģimenes saitēm (Eiropas Cilvēktiesību tiesa, 1994). Šī izpratne nostiprinās arī cilvēku apziņā un kā laulības noslēgšanas motīvs bieži paliek tikai tradīcijas. Mūsdienu pasaulē gan pašas tradīcijas ir mainījušās, gan mazinājusies to nozīme.

Laulības transformācijas saskatāmas vairāk tās tiesiskajā regulējumā. Laulība kā sociāla parādība, kā personīgo attiecību izpausmes forma ir palikusi nemainīga un to vēl aizvien var atzīt par stabilu vērtību sabiedrībā.

Raksta autore uzskata, ka laulībai kā juridiskam faktam ir nozīme sabiedrības ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanā, tāpēc sabiedrisko procesu pētnieku un tiesību zinātnieku izaicinājums ir analizēt laulības neslēgšanas motīvus, lai veicinātu laulības noslēgšanu.

Summary

The legal scope of marriage is defined in the Constitution of the Republic of Latvia, according to which the State protects the union between a woman and a man. Hence, it is a union primarily. A long-lasting link for the attainment of a common goal is characteristic for a union, and it is the aspect that is essential for societal development. Society needs human resources, which are characterised by both quantity and quality, for its existence and development. Care and support provided by spouses to each other are no longer particularly important as a goal of marriage in the modern world owing to the availability of social assistance, whenever needed; however, the birth of children and teaching them how to become good members of society are still as relevant today. It is evident that personal interests clash with public interests. Personal freedom stretches as far as the boundaries of public interests. And it is in the public interest to gain a common good from every member of society who lives in society and takes advantage of common benefits (for example, social assistance). From a legal viewpoint, marriage should be regarded as a transaction. A transaction whose goal, historically, has been to ensure political stability, promote prosperity of families and care for members of the community. Nowadays, the goal of marriage is losing its relevance owing to the improvement of the general level of prosperity. Any individual can receive necessary support through common benefits provided by the State (society), without involving his/her family or spouse. This view, however, is quite misleading. The common good does not come about by itself. Indeed, it is formed by members of society. And marriage is a significant tool here because common things can be reached through individual things. The well-being of spouses (a family) contributes to the prosperity of society. Can any form of life together have the same effect as marriage? Based on the existing principles of civil law, cohabitation cannot be treated as a transaction that would be binding on third parties (i.e. society) because it is not registered publicly and it can therefore be binding only on partners involved. That is why this practice endangers the sustainability of legal relationships because the State has no legal tools available for dealing with unofficial transactions (not registered and not involving the State). Accordingly, this situation affects also the stability of legal relationships both between partners concerned and in respect of the entire society, thereby adversely impacting development prospects. Marriage is unjustifiably devalued today as a social and legal institution. Unmarried cohabitation is less predictable and less important for societal development. It cannot be regarded that the mandatory registration of marriage infringes on an individual's rights because an individual living in society and enjoying common benefits provided by society must be aware of legal restrictions imposed for the common good. The development of registered cohabitation as an alternative to marriage having its own legal framework could become a challenge for the future.

Literatūra References

- Civillikums. Pirmā daļa. Ģimenes tiesības.* (1937). Latvijas Republikas likums. Pieņemts: 28.01.1937. Stājas spēkā: 01.09.1993. Publicēts: Valdības Vēstnesis, 41, 20.02.1937. Pieejams <https://likumi.lv/ta/id/90223-civillikums-pirma-dala-gimenes-tiesibas>
- Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likums.* (2013). Latvijas Republikas likums. Pieņemts 29.11.2012. Stājas spēkā 01.01.2013. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 197, 14.12.2012. Pieejams <https://likumi.lv/ta/id/253442-civilstavokla-aktu-registracijas-likums>

- Civilprocesa likums.* (1999). Latvijas Republikas likums. Pieņemts: 14.10.1998. Stājas spēkā: 01.03.1999. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 326/330, 03.11.1998.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 23, 03.12.1998. Pieejams <https://likumi.lv/ta/id/50500-civilprocesa-likums>
- Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1994. gada 26. maija spriedums lietā Keegan v. Ireland. Retrieved from <https://www.womenslinkworldwide.org/files/aad08712bcbfd4db53f105592aeb7ccf.pdf>
- Fincham, F.D., & Bradbury, T.N. (1990). *The Psychology of Marriage: Basic Issues and Applications. First Edition.* New York: The Guilford Press.
- Gordejuks, E. (2017). Brak i dogovor: sravnitelno – pravovoi aspekt. Moskva: *Vestnik Moskovskogo universiteta MVD, 1*, 138.
- Grozījumi Civillikumā.* (2013). Latvijas Republikas likums. Pieņemts 29.11.2012. Stājas spēkā 01.01.2013. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 200, 20.12.2012. Pieejams <https://www.vestnesis.lv/op/2012/200.3>
- Kudeikina, I. (2015). Laulības noslēgšanas institucionālās piekritības problēmas. *Politiskās, ekonomiskās, sociālās un tiesiskās sistēmas transformācijas Latvijā. un pasaulē. RSU zinātniskā konference 2015.gada 26.–27.martā.* Pieejams https://www.rsu.lv/sites/default/files/imce/Zin%C4%81tnes%20departaments/zinatniskas_konferences/2015/8sekcija/laulibas_noslegsanas_institucionala_piekritiba.pdf
- Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2012.gada 1.februāra spriedums lietā Nr.SKC-4/2012. Pieejams <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/civillietu-departaments/hronologiska-seciba?year=2012>
- Latvijas Republikas Satversme.* (1922). Latvijas Republikas likums. Pieņemts: 15.02.1922. Stājas spēkā: 07.11.1922. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 43, 01.07.1993. Pieejams <https://likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme>
- Noteikumi par civilstāvokļa aktu valsts reģistrācijas samaksu.* (2013). Ministru kabineta noteikumi Nr.906. Pieņemti 24.09.2013. Stājas spēkā 27.09.2013. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 188, 26.09.2013. Pieejams <https://likumi.lv/ta/id/260214-noteikumi-par-civilstavokla-aktu-registracijas-valsts-nodevu>
- Pacientu tiesību likums.* (2010). Latvijas Republikas likums. Pieņemts: 17.12.2009. Stājas spēkā: 01.03.2010. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 205, 30.12.2009. Pieejams <https://likumi.lv/ta/id/203008-pacientu-tiesibu-likums>
- Putniņa, A., Dupate, K., Mileiko, I., & Brants, M. (2015). Pētījums par laulības neregistrēšanas problemātiku. Pieejams https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/Saturs/Gala_zi%C5%86ojums_19012016.pdf
- Strelerts, T. (1939). Bezlaulības kopdzīve no procesuālo likumu viedokļa. *Tieslietu ministrijas Vēstnesis, 3*, 705-711.
- Valsts sociālo pabalstu likums.* (2003). Latvijas Republikas likums. Pieņemts: 31.10.2002. Stājas spēkā: 01.01.2003. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 168, 19.11.2002. Pieejams <https://likumi.lv/doc.php?id=68483>